

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKENT EGYSZER
szombaton és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Thaly Kálmán dr.

(K.) Ma, midőn a dicsőséges kuruc korszak vezére, fejedelme, király és nemzet egyetértő akaratából visszatér az édes haza földjébe, nem szabad megfélemlenünk városunk képviselőjének Thaly Kálmán dr.-nak személyéről és érdeméről. Nem a függetlenségi eszmék törhetetlen harcosáról, a legutóbb lefolyt nemzeti küzdelem egyik vezetőjéről akarunk e sorokban megemlékezni, hanem a kitűnő történetirőről, jelesen a Rákóczi korszak aranytollu megrajzolójáról, ki nemcsak ennek a dicsőséges korszaknak emelt műveiben ércnél maradandóbb emléket, hanem önmagát is beleveste nemzetének szívébe. Thaly Kálmán egész életét a Rákóczi korszak méltatásának szentelte. Oknyomozó történetirői talentumával, páratlan fáradtsággal és lelkiismeretességgel összehordott minden porszemet, hogy tökéletes emlékművet emeljen ennek a korszaknak, mely elválhatatlanul egybe van forrva a nagy fejedelem nevével és lángoló honszerelmével. Páratlan igazságosság vezette munkájában és oly színes palettával festette meg a kuruc korszakot, hogy aki elolvasta ezen remekművet, lelkének édes érzésével csüng örökre a nagy fejedelem eszményi alakján. És mikor művét a nemzeti és világirodalom közkincsévé tette a fáradhatatlan ősz tudós, szóban és írásban, szónoki erejének ellenállhatatlan hatalmával, írásainak átható világosságával folyton arra sarkalta nemzetét, hogy ne hagyja II. Rákóczi Ferencet és bujdosó társait tovább is idegenben porladozni, hanem hozza haza őket a tenger mellől, eltemetvén drága hamvaikat abba a szentföldre, melynek szabadsága volt a bujdosók esthajnali imádsága, reggeli fohászkodása. Évtizedeken keresztül őrizte, ápolta ezen eszmét Thaly Kálmán dr. és addig nem nyugodott meg, míg itthon nem látta a szent hamvakat, a nemzet hosszú időn át idegenben porladozó kincseit... nagy emlékeit... Szavának ereje meggyőzte a nemzetet, hogy egy nagy kötelességet teljesít, midőn dicsőségének nagyjait hazahozza. Magyarország apostoli királya, kivel nemzete búban és örömben a nagy kibékülés óta együtt szövögette a mult idők feledésének fátyolát, megértvén és méltányolván hű magyar népének szent vágyát, hozzájárult a szent hamvak hazahozatalához. Így történt, hogy a bujdosók ma már itthon vannak és százezrek, milliók ajkán zeng fel a köszönet és hála szava a király trónjához... A nagy temetésen a nemzet és király együtt jelenik meg lélekben és hódolattal hajlik meg azon férfiak emlékezte előtt, akik nem a forradalmi fegyvereit hordozták erős kezükben, hanem a nemzeti szabadság zászlója diadalának érdekében, szent ügyben fáradoztak és lettek bujdosókká, száműzöttekké és hontalanokká ..

II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai második temetésének napján benső szeretettel emeljük ki Thaly Kálmán dr. érdemeit a szent hamvak hazahozatala körül. Évtizedes

munkásságával örök helyet biztosított magának nemzete lelkében, páratlan sikerrel és a siker dicsőségével jutalmazott fáradozása azonban egy fénykévét bocsát városunkra is, melyet hosszú időn át képvisel.

A függetlenségi eszme elsőrendű, alkuvást soha nem ismerő harcosa, a Rákóczi korszak aranytollu írója Thaly Kálmán dr. nagy munkát fejezett be. Munkájának legszebb jutalma: nemzetének és az általa képviselt városunk soha el nem muló szeretete. És mi, akik ismerjük az ő önzetlenségét, egyéniségének csodálatos értékét, lángoló honszerelmét és a nemzet nagy hősei iránt érzett kegyeletét, meg vagyunk győződve, hogy az ő szép lelke ennél a szeretetnél nem kíván egyebet. Sőt többet mondunk, ezt a szeretetet is a nagy temetés napján leteszi a drága hamvak mellé és nem tart meg magának egyebet annál a boldogító öntudatnál, hogy egy emberöltő fáradtságos munkája nem esett kárba, könyben uszó szemekkel találja egész nemzetét a bujdosók hazatért hamvainál imádkozni azért a szabadságért, melyért a kuruc korszak dicsőséges hősei küzdöttek...

Fizetésrendezési módozatok.

Városunk törvényhatósági bizottsági közgyűlése utasította a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottságot, hogy mielőbb terjesztszen egy fizetésrendezési javaslatot a közgyűlés elé oly módon, illetve oly időben, hogy az ily rendezés folytán szükséges összeg beállítható legyen az 1908. évi költségvetésbe.

Ezen határozat értelmében a város tisztviselőinek, kezelő-, segéd személyzetének és alkalmazottainak egy évig kell várni. Ámde mivel a megélhetési viszonyok napról napra nehezebbek és a mostani javadalmazásból tisztességesen megélni nem lehet, igen helyesen teszi a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság, ha munkához lát, javaslatát a fizetésrendezésre vonatkozólag mielőbb elkészíti oly módon, hogy a tisztviselők, segéd- és kezelő-személyzet, valamint a város összes alkalmazottai még az 1907. év folyamán részesülhessenek javadalmuk emelésének jótétményében.

Nem gátolja ezen fizetésrendezés gyors keresztülvitelét az a körülmény, hogy az 1907. évi költségelőirányzat már le van tárgyalva. Egy rendkívüli közgyűlésen egy pótló költségvetést le lehet tárgyalni, amint azt más törvényhatóságok is megcselekedték és mi meg vagyunk győződve, hogy mostani nemzeti kormányunk, mely maga is nobilis módon segített az állami tisztviselők helyzetén, nem fogja megtagadni jóváhagyását a hozandó határozattól.

Más, számra, vagyonra, intelligenciára nézve kisebb városok keresztülvitték tisztviselőik fizetésének rendezését. Zenta város pld. egyszerre 50%-kal emelte tisztviselőinek

javadalmát, kisebb-nagyobb összeggel a többi városok is igyekeztek tisztviselőik megélhetési gondjain segíteni, pedig közköltőjük itt-ott 70%-ra növekedett.

Miért ne követné példájukat a gazdag Debrecen, mely elvégre is nem fizet magas közköltőt. De ha még magasabb volna is a pótdó, akkor sem szabad ridegen elzárkózni a tisztviselők fizetésének rendezésétől, mert egy minden ágában jó és gyors közigazgatási élet csak úgy képzelhető, ha ezen élet gépezetének becsületes munkásai tisztességesen vannak fizetve. Városunkban 1896-ban volt valamelyes fizetésrendezés. Ez a rendezés azonban nem volt igazságos, de annál inkább felületes. Elmondtuk már felette nem egyszer kemény kritikánkat és azt nem akarjuk ez alkalommal ismételni. De ha mindenkit egyenlő mértékben ért volna is az akkori fizetésrendezés jótéteménye, az most tíz év múlva elavult lett. Mert ezen idő alatt az élelmi cikkek legalább is 50%-kal emelkedtek és ez az emelkedés a jövőben még nagyobb lesz. A mostani fizetésekből a tisztviselők a legnagyobb gondosság mellett sem tudnak állásukhoz kívánt tisztességgel megélni és mivel élni mégis kell, a legtöbb közülök az adósságok utvesztőjébe kerül. Lehet, hogy ezen állítást megmosolyogják azok, akiket vagyonnal áldott meg a sorsuk, de ha betekintենek a városi tisztviselők belső életébe, maguk is elhinnék, hogy a tisztviselők nemcsak a megengedett szórakozásokról kénytelenek lemondani, hanem a legszükségesebb dolgokat is nélkülözik és hijával vannak mindannak, ami őket tanultságuknál, műveltségüknél, társadalmi állásuknál és jogos igényeiknél fogva méltán megilletnék.

Ezeket a türehetetlen állapotokon okvetlenül segíteni kell, még pedig a segítő kezét a város törvényhatóságának kell első sorban tisztviselői és alkalmazottai felé nyújtani. Nem szabad, mert nem is illő ilyen fontos kérdésben kicsinyes nézőpontokra helyezkedni, nem szabad folyton azt az ósdi telfogást és talán egy kissé keményen szólva lelketlen megjegyzést hangoztatni, hogy akinek kevés a mostani fizetés, adja át másnak helyét, mert a legkisebb fókára is akad mindig elég eszkimó, hanem komolyan, pénzügyi viszonyaink mérlegelésével, de a mai viszonyokat is mérlegelve arra kell törekedni, hogy segítsünk a tisztviselők nehéz helyzetén és részesítsük legalább is olyan javadalmazásban, amelyet más városok — habár terhük szaporításával is — megadnak tisztviselőiknek és azoknak, akik hivatásuk körében a város javát igyekeznek előmozdítani.

Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagjainál, melynek soraiban annyi intelligens gondolkozású férfi ül, — egy pillanatra sem szabad feltételeznünk, hogy elzárkóznék egy okosan megszerkesztett fizetési javaslat elfogadásától. Az ellenkező cselekedettel multját tagadná meg és meghazudtolná jelenét, amelyben áldozatkész szívének annyi alkotását tudja felmutatni. És éppen azért mi, akik a közhangulatot ismerjük, nem kételkedünk egy pillanatra sem, hogy törvényhatóságunk bizottsági tagjai maguk is tudják a városi tisztviselők bajait és amennyire a viszonyok megengedik, szívesen hozzájárulnak a fizetésrendezés keresztülviteléhez.

A fizetésrendezés javaslatánál mi ugyanazon vezetőelveket hangoztatjuk, melyeknek a helyi lapok hasábjain kifejezést adtunk már az 1896-iki rendezés alkalmából. A helyi sajtó akkor is azt hangoztatta, hogy a fizetésrendezés jótéteményében mindenki részesítendő. Nem akarunk senkit sem vádolni, de ez az elv megbukott a fizetésrendezésnél. Beteljesedett itt is, hogy a szemesé a világ és aki hallgatott,

aki nem kért, az nem kapott semmit. Ha tehát tíz évvel ezelőtt a hiba megtörtént, most kerülnünk kell a visszaesést a hibába. Bizonyos elvek szerint rendezni kell az összes fizetéseket, a város első tisztviselőjét épp úgy, mint az utolsó alkalmazottét. Szoruljanak a személyi tekintetek háttérbe és a mérték legyen igazságos és méltányos. Mert csakis így érhető el megnyugvás minden vonalon. A mindinkább ránknehezülő megélhetési viszonyok egyenlően terhelik a nagyobb javadalmazású és kisebb fizetésű tisztviselőt, ha tehát segíteni akarunk, egyenlően kell mindenkit segíteni, természetesen hivatali állásához képest.

Ez a segítség pedig ne 1908-ban következzen be, hanem már a reánk jövő esztendőben. Nincs semmi mentő ok a halogatásra, annál több sürgető a gyors cselekvésre. Bármerre nézünk az országban, mindenütt javult a tisztviselők helyzete, csak nálunk akadt meg a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság működése.

Ezen bizottság tárgyalt ugyan az elmúlt évben egy fizetésrendezési javaslatot, a bizottság azonban leszavazta, pedig jobb sorsot érdemelt volna. Ismerjük ezen javaslatot és éppen nem állítjuk felőle, hogy egészen tökéletes és minden igényt átölelő, de ha nyilvánosságra került volna, apró fogyatkozásán lehetett volna segíteni. Nem is ez volt a baj, hanem a maradi felfogás, mely a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság egyik-másik tagjánál megnyilvánult. Ezek az urak még mindig azt hiszik, hogy a régi olcsó világban élünk — és ami még ennél a hitnél is bosszantóbb, abban a téves nézetben élnek, hogy a tisztviselőknek ne legyen igényük és elégedjenek meg avval, amit kapnak. Ezért bukott el a benyújtott javaslat és ezzel együtt fiókba került az új szervezeti szabályzat javaslat is, amely felett nem is sajnálkozunk, mert elvégre is a tisztviselők nem annyira a megfejelt szervezeti szabályzat után vágytak, mint inkább a modern szellemben átdolgozott szervezeti szabályzattal egybefüggő és attól el nem választható fizetésrendezést remélték.

Volt alkalmunk legnagyobb városaink tisztviselőinek fizetési táblázatát áttekinteni. Ezek között első helyen áll Győr városa, mely igazán nobilis módon fizeti tisztviselőit, pedig a polgárság vállaira 60% közköltő nehezedik. Győr város tisztviselői fizető osztályokba vannak sorozva állami mintára és ezen a fizető osztályoknak fokozatai vannak. Ha tehát egyik-másik tisztviselő a választó közönség kegyéből nem tud előhaladni, nem marad örökké egy fizetési osztályban, hanem ugyanazon állásban az eltöltött évek után emelkedik fizetése, azaz korpótléket kap. Nem kénytelen tehát kapaszkodni, kegyeket hajhászni és népszerűséget vadászni, mert eléri azt, hogy bár kisebb állásban szolgál, javadalma mégis többre rug, mint a még kevesebb évet szolgált magasabb rangú tisztviselőé. De nincs is ott egészségtelen versengés, hanem a szeretet aranyöve veszi körül a tisztviselőket a legelsőtől a legcsekélyebb állásúig.

Mennyivel igazságosabb dolog ez, mint ami nálunk történik. Példával bizonyítok. Van nálunk olyan állás szervezve, melyre csak olyan egyén választható meg, aki érettségít és valamelyes főiskolát végzett. Évi fizetése 1400 korona és 300 korona lakáspénz, egyéb semmi. És ebben az állásban az előléptetés reménye nélkül tölt el 18 évet és talán töltene még másik 18-at, ha tudása egy más szakra nem segíti. Ezzel szemben vannak nálunk állások, melyekhez nem kell egyéb, mint négy gimnázium osztályról szóló bizonyítvány és a javadalma 2000—2400 korona és 400 korona lakáspénz. Hol itt az arány, hol ebben az igazság?

Aki meg tudja találni, az keresse, mi nagyító üveggel sem tudunk ráakadni.

Elmondtuk már más alkalommal lapunk hasábjain nem egyszer azt is, hogy mi fölös számú személyzettel dolgozunk. A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság szintén rámutatott erre és tervezett is valamelyes újítást ezen a téren. Ne feledjük azonban, hogy ezt a fölös számú személyzetet nem a mostani éra hozta létre, hanem a régi rendszer méhében születtek meg a rengeteg dijnoki állások. Boldog, boldogtalan a városnál keresett menedéket az élet zivatara elől. Számtalan mesterségét megunt ember fedezett fel magában közigazgatási talentumot és kétes becsü felfedezése után eldobta a dikicsét, gyalut, kárpitós szerszámot, szitakötő mesterséget és felcsapott napi 80 krajcárért tekintetes urnak és eljött nélkülözni az uraság boldogító tudatában ahelyett, hogy tanult mesterségét folytatta volna, jólétet teremtve magának és családjának.

Ezen fölös állásokat tehát lassanként okvetlenül meg kell szüntetni. Egyetlen nagy város költségeloirányzatában sem látunk annyi dijnoki állást, mint nálunk. Ez a kevesbités részletekben is keresztül vihető, mert nálunk elég értelmes, intelligens, szorgalmas régi dijnok szolgál, akiknek fizetését okvetlenül javítanunk kell, ez a javítás pedig bőven kitelik azon megtakarításból, mely előáll a fölös számú és folyton változó dijnokok mostani fizetéséből, illetve napszámnál is kevesebb napidijából.

Mert nem szabad e kisebb emberek munkáját sem kicsinyelnünk. Vannak nálunk 8—10 év óta szolgáló dijnokok, akik irtóni munkákat végeznek nagy becsülettel és akik annyira beletanultak egy-egy segédhivatal ügyeibe, hogy esetleges szabadságolás esetén maguk is elvezetik a hivatalt. Mivel azonban nincs összeköttetésük, vagy talán mivel szerények és nem mernek kilincselni, nem tudnak egy irtóni álláshoz jutni és 800—1000 koronán tengődnek, holott méltán megérdemelnék ők is a korpótléket, vagy tisztességesebb javadalmazást.

Rendőr- és hajdulegénységünk szintén gyarlón van javadalmazva. Ezért váltakozik napról-napra a rendőrlégénység és ezért nyomorognak hajduink és alkalmazottaink. A rendőrök fizetése 600 korona és 80 korona lakáspénz, ugyanennyit kapnak lakáspénzül a hajduk, fizetését pedig 480 koronát. Ebből az összegből ma megélni képtelenség. Segíteni kell rajtuk a legnagyobb áldozatok árán is, már csak azért is, mert közbiztonságunk érdeke kívánja ezt és az a nehéz szolgálat, melyet rendőreink éjjel-nappal végeznek.

Lapunk legközelebbi számában két fizetésrendezési javaslatot fogunk bemutatni és az ügy érdekében nagyon óhajtanánk, ha minél többen szólnának ezen kérdéshez. Az egyik fizetésemeléssel és korpótlékkal kívánja a tisztviselők fizetését rendezni, a másik korpótlék nélkül az összes tisztviselők, segéd- és kezelő-személyzet és városi alkalmazottak fizetését emeli. Mi mindkettőt megterveztük és ajánljuk a bizottsági tag urak figyelmébe és a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság gondjaiba. Ez sem tökéletes munka és nem kér egyebet, mint megtekintést és jóakaratu bírálatot.

Koncz Ákos.

Városi-párt.

Debrecen közéletének néhány önzetlen férfia tervbe vette egy „Városi-párt“ alakítását. A politika teljes kizárásával, olyan polgárokat tömörítenek maguk köré, akik Debrecen város fejlődését, felvirágoztatását, haladását

írják a zászlójukra, azért a város törvényhatósági közgyűlésén és a társadalomban minden erejökkel sikra szállanak; pártpolitikai és magánérdekektől eltekintenek, a fölé helyezkednek mindenn olyan kérdésben, ahol a város közérdekéről van szó.

„A városi-párt“ hivatása üdvös és magasztos és reméljük, hogy társadalmunk értelmisége tömegesen fog sorakozni a kezdeményező táborba.

A „Városi-párt“ alakuló gyűléséről az alábbi tudósítás számol be:

Dr. Petzkó Ernő, az előkészítő bizottság elnöke csütörtök délután 5 órára hívta össze az értekezletet, melyen megjelentek a következők: Kardos László, dr. Tüdős János, Szilágyi Imre, Márk Endre, Jánosi Zoltán, Kövendy Domokos, dr. Kemény Mór, dr. Bruckner Ernő, dr. Ferenczy Gyula, Szentkirályi Tivadar, Rickl Antal, dr. Jászi Viktor, Muraközy László, Eröss Lajos, Pálffy Gábor, dr. Varga Emil, dr. Hütter Károly, Végh Gyula, dr. Czakó Zsigmond, dr. Berger Andor, Jobbágy Imre, Sziuka István, Ormódi Lajos, dr. Varga Elemér, Löfkövíts Arthur, Vecsei Zoltán, dr. Révi Nándor, Grósz Nagy Ferenc, Bárdos Géza, Békési Albert, Hochfeld Jakab, Medgyesy Lajos, Fleischmann Mór, Tafler Ignác.

Elnöklő dr. Peczkó Ernő felkérte Márk Endrét, olvassa fel az előkészítő bizottság üléséről felvett jegyzőkönyvet. Ezután fölolvasták az előkészítő bizottság kiküldöttei által előkészített felhívást, mely körvonalozza és megvilágítja a városi párt programjait, céljait és irányát.

Márk Endre szólalt fel először. Azt fejtegette, hogy milyen irányban induljon a mozgalom. Csak városi bizottsági tagok, vagy pedig minden választójoggal bíró polgár tagja lehet-e pártnak? Szerinte a városi-pártnak szüksége van arra, hogy alkalomadtán, bizottsági tagok választásánál nem pusztán politika, hanem a város jól felfogott érdekei által vezérelt férfiak a városi-párt nemes céljaiért szálljanak harcba. Ezért meg kell nyerni olyan önzetlen férfiak támogatását, kik nem bizottsági tagok és be kell vonni őket is és meg kell velük ismertetni a párt intencióit.

Kövendy Domokos szerint úgy kell a pártot szervezni, hogy az intéző bizottságban legyenek szakelődök, akik a közgyűléseket megelőző értekezleteken az ügyeket kellő hozzáértéssel megvilágítsák, megérttessék, hogy minden bizottsági tag tisztában legyen azzal, hogy mire szavaz a közgyűlésen.

Szántó Győző szükségesnek tartja, hogy a párt programját tüzetesen megvitassák. Debrecen és vidéke közlekedési ügyeit fejtegette.

Löfkövíts Arthur és többek hozzászólása után dr. Petzkó Ernő általános helyeslés közben kimondja a Városi-párt megalakulását, egyben felkérte a jelenlevőket a belépési iv aláírására. Az ivet a jelenvoltak valamennyien aláírták.

Jánosi Zoltán szólalt fel azután:

A megalakítandó „városi-párt“ programja ebben a két szóban foglalható össze: modern város. Ebben benne van az, hogy mi, akik a „városi-párt“ tagjai leszünk, mindazt felkaroljuk, ami szeretett városunk anyagi és szellemi fejlődését előmozdítja.

Többen vita tárgyává tették, hogy csak bizottsági tagok, vagy pedig mások is lehetnek tagjai a pártnak.

Dr. Ferenczy Gyula szerint minél szélesebb rétegekre kell támaszkodni. Ilyen értelemben mondja ki elnök a határozatot.

A kibocsátandó felhívás tartalmát tárgyalták ezután. Számos felszólalás után Szentkirályi Tivadar helyesnek tartja, ha a Jánosi Zoltán által emondottakat tekintik irányadónak. Ezt elfogadták és megbízták dr. Petzkó Ernőt, Márk Endrét és Jánosi Zoltánt a párt programjának végleges elkészítésével.

A tisztikar, illetve az elnökválasztás következett ezután. Közfelkiáltással Kardos Lászlót jelölték az elnökségre, de ő minden áron el akarta háritani a tisztséget. Ő — ugymond — mint közkatona minden erejével és lelkesedésével szolgálja és támogatja a pártot, de elfoglaltságára való hivatkozással az elnökséget nem fogadhatja el. Azonban Kardos László kijelentései után is olyan lelkesedéssel nyilatkozott meg a jelenlevők bizalma és ragaszkodása az ő személye mellett, hogy végre is nem térhetett ki és általános éljenzés és helyeslés közben kijelentette, hogy meghajlik a közóhaj előtt és elfogadja az elnökséget.

Kardos László elnöklése mellett aztán magválasztották a tisztikart.

Alelnökök: Márk Endre, Szentkirályi Tivadar, dr. Kemény Mór, ifj. Schvarcz Vilmos.

Titkár: dr. Petzkó Ernő.

Jegyző: Bárdos Géza, dr. Kovács Gábor, dr. Révi Nándor.

Intéző bizottsági tagok: Jánosi Zoltán, dr. Ferenczy Gyula, Lasz gallner Kálmán, dr. Freund Jenő, Kövendy Domokos, Szilágyi Imre, Vecsey Zoltán, dr. Berger Andor, Rickl Antal, Pálffy Gábor, Kernhoffer József, Komlóssy Dezső, Tóth István, Löfkovits Arthur, Szántó Győző, Horváth János, Zelinger Ede.

Értekezlet a debreceni egyetem ügyében.

A napokban értekezletet hívott össze Wespriény Zoltán főispán a vármegyeház nagytermébe.

Az értekezleten jelen voltak: K. Tóth Kálmán, Jánosi Zoltán, Szele György, Kiss Albert, Besenyi Széll Farkas, Gajzágó Béla, Lestyán Adorján, Kovács József polgármester, Simonffy Imre, dr. Tüdős János, dr. Jászi Viktor, Kovács Gyula alispán, Reichman Ármin, Rickl Antal, Sesztina Jenő, Váczy János, dr. Freund Jenő, dr. Kun Béla, Csanak János, dr. Lövkovics Márton, dr. Magoss György, Oláh Károly, Csanak József, Kardos László, Márton Imre, dr. Ujfalussy József, Zelinger Ede, dr. Körösi Kálmán, dr. Nagy Lajos, Pálffy Gábor, dr. Czeglédy Mihály, Márk Endre, Karai Sándor, dr. Handel Vilmos, Dicsőffi József, dr. Bacsó Dezső, Roncsik Lajos, Kertész Mihály, dr. Kenézy Gyula, Eröss Lajos, Dávid Mihály.

Wespriény Zoltán főispán szép beszéddel nyitotta meg a nagyszabású értekezletet. Jelzi, hogy miért hívta össze a megjelenteket. A cél a debreceni egyetem létesítése. Barátságos megbeszélést kívánnak itt folytatni. Megbeszélni a módokat, amelyek mellett lehetséges lenne Debrecenben az egyetemet felállítani. A mozgalom már jól előre haladott. Nemrégiben — mint ismeretes — Szabó Kálmán, Váczy János, Kardos László, Reichmann Ármin, ifj. Kertész János indítványt adtak be ez ügyben a városhoz. Ezt az indítványt a főispán felolvasta.

Kardos László az indítvány egyik aláírója indokolja az egyetem felállításának szükségét. Mint Debrecen város szülötte szívvel és lélekkel kívánja e város fejlődését. Mielleg szerettel érdeklődik az egyetem létesítése iránt. Debre-

cen e tekintetben magára van utalva. Debrecen fejlődését, ha az egyetemmel be tudnák fejteni, méltán lehetne mondani: Debrecen az iskolák városa!

Ő már anyagi áldozatot is hozott, de ígéretet tesz, hogy ha kell, még az újabb áldozatot is szívesen hozza meg. Nem az a cél itt, hogy tisztán magánosok létesítsék az egyetemet. A várost is bele kell vonni. Azon a közgyűlésen, melyen az indítvány tárgyalatni fog, igyekeznünk kell testtel, lélekkel egyhangulag elfogadni. Az egyetem felállításának eszméjét is tegyük lehetővé, hogy rövid idő alatt meg legyen.

Lestyán Adorján szintén szívvel és lélekkel támogatja az ügyet. Ő is azt óhajtja, hogy egyhangulag fogadtassék el az indítvány.

Nagy Lajos dr.: Tisztában van, hogy Debrecen város társadalmi a város támogatása nélkül az egyetemet felállítani nem lehet. Debrecen városának nem csak érdeke, de kötelessége az egyetem létesítését elősegíteni. Szerinte nem elégséges csak az eszme mellett állást foglalni, de kell, hogy propagandát csináljunk s minél több embert nyerjünk meg az eszmének.

Karai Sándor dr. egy kérdésre hívja fel a figyelmet, mely szoros összefüggésben van az egyetemmel. Az a helyiség kérdése. Az egyetem létesítésének első feltétele szerinte az elhelyezés. Nem tartja jelenleg aktuálisnak a kérdést a közgyűlés elé hozni.

Kiss Albert az indítványhoz szól. Nem tartja helyesnek, hogy a gimnázium kérdését ezzel össze kapcsoljuk. Az a kérdés: kívánja-e az értekezlet, hogy Debrecennek legyen egyeteme. Azt hiszi, hogy egybehangzó a felelet erre a kérdésre. Kell az egyetem. Az indítványnak azt a pontját, mely azt mondja, hogy Debrecen város a legmesszebbmenő áldozatot meghozza, nem írja elő, csak azt, hogy Debrecen a célért áldozatot hoz. Nagy dolgokat mivelni csak közakarral lehet. Azért mellőznék az indítvány azon részét, amely eloszlatná a bizonytalanságot. Alig hiszi, hogy lenne a jelenlevők között valaki is, aki meg tudná mondani, mi a célunk az egyetem létesítésével. Az indítvány új célt jelez. Azt, hogy ha a kormány a harmadik egyetemet felállítja, Debrecenben legyen az. Ha az a cél, hogy fakultást állítsunk fel, amely képesítéssel bírjon, azért nem kell teljes egyetem. A harmadik cél, hogy telekezeti legyen.

Kérdés, belemegy-e ebbe a kormány?

Egyideig a mellett volt, létesítsük a fakultást és hogy ha kormány fel akarja állítani a harmadik egyetemet, álljunk elő: ime nekünk is van már alapunk. Különbön óhajtja az egyetem létesítését, csak a már a jelzett módokat óhajtja kihagyatni az indítványból. Ha kijelölik azt a 24 tagu bizottságot, első megbízásul azt adná, hogy határozza meg az a bizottság a kormánnyal érintkezésbe lépve a célt. Csak ezután lenne eldöntendő az a kérdés, milyen áldozat kell az egyetem létesítéséhez, végül miből s honnan fedezzük.

Jászi Viktor dr. a következő szóló. Kijelenti, hogy néhány megjegyzést akar tenni Kiss Albert fejtegetésére. Ismeri az indítványozók intencióit. Ezért akar felszólalni. fejtegeti, hogy mily nagy jelentőségű a filozófiai fakultás, Kulturális jelentősége mellett közgazdasági fontosságát akkor érhetjük el, ha egyetemi rangra emeljük a főiskolát. Ami az egyetem telekezeti jellegét illeti, alig képzelheti el Debrecenben más, mint a református egyetem létesítését. Ellenkezőre az indítványozók nem gondolnak. Ő is a város áldozatkészségét szeretné. Taktikai szempontból ajánlja a bizottságnak, ha a célt megjelölte, készítse el a keretet,

melyben az egyetem működni akar és álljon elő a városnál, hogy mennyivel akar hozzájárulni. Ezután mehetünk a kormányhoz.

Kiss Albert reflektál *Jászi V.* szavaira. Ő is azt hiszi, hogy csak csonka egyetemet létesíthetünk, de az indítványból nem tudta kivenni, hogy protestáns, vagy a harmadik állami egyetem létesítéséért küzdünk.

Zelinger Ede köszönetet mond, hogy az iparosok nevében őt is meghívták. Azt hiszi, hamarabb megvalósítható az egyetem, ha nem kötnek ki felekezeti séget.

Dr. Tüdős János megbízásból tesz nyilatkozatot. Az indítvány kezdeményezője *Szabó Kálmán* orsz. képviselő nevében beszél. *Szabó Kálmán* azt hangoztatta, hogy az egyetem letesítése azért volna kívánatos, mert a kormány már nyilatkozott, hogy mielőbb óhajtja felállítani a harmadik egyetemet. A maga nevében kijelenti, őszinte örömmel hallotta az elhangzott nyilatkozatokat, melyek mind az egyetem felállítását célozzák. Indítványozza, hogy a Rákóczi ünnepségek alkalmából, hogy ezzel is emlékeztessék a fejedelem emlékét, hívjon össze a főispán rendkívüli közgyűlést, amelyen készítsük elő az indítványt. A felolvasott javaslatot módosítani kívánja:

Debrecen törvényhatósága elhatározza, hogy a nagy jelentőségű üggyhez méltó áldozatokkal is megvalósítani óhajtja az egyetemet. Óhajtja, hogy a 24 tagú bizottság feladatául jelölje ki az elérendő célt, állapítsa meg a keretet és a Debrecen város által felajánlandó áldozat miből fedeztessék. Végül a kiküldött bizottság munkáját terjessze be 3 hónap alatt.

Kovács József polgármester foglalkozott e kérdéssel. Nem helyesli a rendkívüli közgyűlés összehívását. Volt már ez az ügy a közgyűlés előtt. Bizottság kiküldését se tartja célszerűnek. Viszont azt sem osztja, hogy tisztán protestáns egyetemet létesítsen. Ez a nagy ütköző pont. Ne siessünk a dologgal.

Jászi Viktor reflektál *Kovács* szavaira. Kéri az értekezletet, hogy ne temessük el az ügyet. A polgármester szavaiból csak arra következtet. Maga az akció megindítása kell, hogy a város részéről történjék. Magán ebereknek nincs módjukban kidolgozni egy ilyen nagyszabású tervet. A javaslat elkészítésénél más faktorok is bevonandók. A főiskola részéről is be kell vonni egyeseket. Kéri, hogy november elején hívják össze a rendkívüli közgyűlést. Lelkesedéssel hallotta *Tüdős* szavait, hogy *Rákóczi* fejedelem esztendejében indul meg az akció.

Weszprémy Zoltán főispán kijelenti, hogy szíves készséggel tesz eleget, hogy a rendkívüli közgyűlést összehívja. Majd megköszöni az érdeklődést.

Márk Endre hálás köszönetet mond *Weszprém*nek amiért az egyetem ügyét oly buzgósággal felkarolta.

Ezzel az értekezlet véget ér.

73,700—VI.
1906.

Kereskedelmi m. kir. miniszter.

Körrendelet.

Valamennyi magyarországi törvényhatóságnak Fiume kivételével.

Az érdekelt körök elem terjesztett kérelmére ipari és kereskedelmi szempontokból az acetylén-gáz előállítására és világítási vagy más célokra való felhasználására tárgyában 73,357—1906. BM. 47,788—1906. KM. sz. a. kelt körrendelettel kiadott szabályrendelet módosítása, illetve a szabályrendelet 2., 17. és 29. §-ainak kiegészítéseképpen a belügyminiszter urral egyetértőleg a következőket rendelem:

Az említett szabályrendeletnek az acetylén gázfejlesztő készülékek engedélyezésére, valamint azonossági vizsgálatára vonatkozó rendelkezései az olyan acetylén lámpákra, melyeknek gázadó képessége 50 literórát, karbin töltése pedig 1 kgrammot meg nem halad, ki nem terjednek. Ehezképest tehát az említett lámpát ezentul minden vizsgálat és engedélyezés nélkül szabadon forgalomba hozhatók és használhatók.

A szabályrendelet 2. §-ában foglalt rendelkezésnek az a része, mely szerint a kalcium-karbid forgalomba hozatala és raktározása céljából használható vastartók befogadási képessége maximum 100 kgr. karbidban allapított meg, csak 1908. évi január 1-én lép hatályba, mihez képest az említett időpontig a kalcium-karbid az idézett szabályrendelettel hatályon kívül helyezett régi szabályrendelet 2. §-ában foglaltak szerint továbbra is bármilyen mennyiség befogadására alkalmas lég- és vízmentesen elzárt vastartókban forgalomba hozható és raktározható.

A 64,792—1902. BM. 48,795—1902. KM. sz. rendelettel kiadott szabályrendelet hatálya alatt forgalomba hozott és felállított acetylén gázfejlesztő készülékek a fentebb említett újabb szabályrendelet 17. §-a szerinti azonossági vizsgálat céljából az acetylén ipari vizsgáló-bizottságnál, illetve vidéken az illetékes kerületi iparfelügyelőknél legkésőbb 1906. évi december hó 31-ig jelentendők be.

Ugyancsak legkésőbb 1906. évi december 31-ig jelentendők be engedélyezés, illetve az azonossági vizsgálat céljából az acetylén ipari vizsgáló-bizottságnál, illetve vidéken az illetékes kerületi iparfelügyelőknél az említett szabályrendelet 29. §-ában megjelölt acetylén gáz világítási telepek gázfejlesztő készülékei is.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy a fentieket tudomás és miheztartás végett a hatósága alá tartozó összes első fokú ipari és rendőrhatalóságokkal haladéktalanul közölje s intézkedjék az iránt, hogy fentiek a hatósága területén a legszélesebb körben közhírré tétessenek.

Budapest, 1906. október hó 10-én.

A miniszter helyett:

Szterényi,
államtitkár.

A városi-pártról.

Régen hangoztatjuk a városi-párt megalakításának szükségességét. Örvendünk tehát, hogy ez a párt a napokban megalakult. Eredményes lesz-e munkája, nem látván a jövőbe — nem tudjuk előre megmondani, ha azonban a mozgalom kezdeményezői résen lesznek és szeretettel, ügybuzgalommal fogják a célt keresni, hisszük, hogy meg fogják találni azt az utat, melyen haladva az eredmények nem maradhatnak el.

Nálunk eddig, fájdalom, minden városi ügyet pártpolitikai nézőpontból tárgyaltak. Amint emelkedtek vagy hanyatlottak egyes pártok, oly mértékben emelkedtek vagy estek a közügyek is. És ennek következtében sokszor nyakát szegtük olyan ügyeknek, melyeknek diadala biztosította volna haladásunkat.

Hányszor lépett a városi tanács jól meggondolt, be-tárgyalt, gondosan előkészített javaslatokkal a közgyűlés elé. És mi lett a legtöbb esetben sorsa ezen javaslatoknak? Elbukás, vagy napirendről levétel. Így parancsolta botorul a politika és az a párt, mely több szavazó géppel rendelkezett. *Peccatar intra et extra muros.* Ebben a hibában egyaránt részes volt hol egyik, hol a másik párt, az

intrikusok sohasem hiányoztak, a köpenyegforgatás divattá vált, olykor-olykor a stréberség is csinált egy-egy sikerült sakkhuzást és ebben a mindennemű ügyek és előhaladást csirájában elfojtó párttusában senki más nem volt vesztes, csak a város és annak közügyei.

A pártpolitika ügyes és a szóáradatban fürdő szónokokat nevelt. A feltűnési viszketeg nem hagyta nyugton az embereket. Egyesek képzelő ereje annyira megizmosodott, hogy elhitették magukkal, hogy mindenhez értenek. A lényeg és igazság mellékes dolog volt, jelszóvá vált: *beszélni és beszélni minden áron*. Mondva csinált nagyságok jelentek meg a közgyűlési teremben és olykor-olykor oly szenvedelemmel csépték az üres szalmát, hogy az eszméket kereső bizottsági tagok futva menekültek a szemüket és izlésüket veszélyeztető polyva elől.

Nagy hibánk, hogy kevés bennünk az önismeret, pedig ez a bölcsesség és okosság alapja: Sokszor a szemünkre lehetne vetni *Apelles* mondását: *ne sutor ultra crepidam*. Mert csak kivételes és ritka elmék értenek minden dologhoz. Mi azonban minden ügyben szakembereknek képzeljük magunkat és vagy feltűnésin viszketegből vagy határtalan vakmerőségből olyan dolgokba is beleártjuk magunkat, melynek alfabetáját is alig ismerjük.

Ránk parancsolt a párt és nekünk beszélni, playdirozni, szpiecselni kellett, mert úgy kívánta a mindenható politika, az önállóságot vasmarokkal fojtogató kényszereszköz.

A megalakult városi párt ezeken a bajokon akar segíteni és úgy sejtjük, hogy a városi ügyek haladásának kerékkötőit akarja összetörni. Ha így van, akkor csak üdvözölni tudjuk életreébredését. Tömjént azonban még nem gyujtunk előtte mindaddig, míg eredményes munkáját nem látjuk. Sok-sok szalmatüzet láttunk már mi fellobbanni Debrecen politikai és társadalmi életében és éppen azért az új oltárra csak akkor tesszük le hódolatunkat, ha ezen az oltáron nem az önösérdekek perzselő lángja fog égni.

Várunk tehát és remélünk! A jövőre nézve látunk — szétnézve a városi párt tagjai között — biztatást. És ha a közügyek hü munkásai kezét fogva, egymást megértve a város javára egyesítik tehetségüket és önzetlen törekvéseiket, mielőbb bekövetkezik az az idő, melynek eljövételét már régen várják azok, akik a közügyek nagy kárára a politika sarától bemocskolt közéletben való szereplésről már régen lemondtak...

K. Á.

Hirek.

— **A debreceni plébánus érkezése.** *Gróh Ferenc* nagyvárad kanonok, kispóst és debreceni plébánus november hónap 3-ikán érkezik Debrecenbe.

— **Személyi hír.** Weszprémy Zoltán főispán, Kovács József polgármester, Király Gyula, Csóka Sámuel, Oláh Károly tanácsnokok, Rancsik Lajos főszámvevő a nagy fejedelem temetésére a város képviselőjében pénteken éjjel Budapestre utaztak.

— **Halálozás.** Sulyos csapás érte Nánássy Lajos vaskereskedőt és családját. Egyik fia váratlanul elhunyt, éppen akkor dobván el magát az életet, mikor jóságos szülői a legszebb reményeket kötötték életéhez. A gondviselés vizsgálja meg a gyászbaborult szülőket és fájdalmaikat enyhítse mindnyájunk igaz benső részvéte.

— **A Szabadság-szobor ügye.** *Consummatum est!* A Szabadság-szobor bontását megkezdték. Nehány nap múlva már a vároház udvarán lesz új hazája.

— **Pártszervezkedés.** A községi választásokra erősen szervezkednek a budapesti pártok. A III., V., VI., VII., VIII., kerület régi pártjai együttesen akarnak „polgári demokrata községi párt” elnevezéssel a választásban résztvenni s az új párt programját a következőképp állapították meg:

Követelik a törvényhatósági bizottság mai szervezetének gyökeres reformját, a virilizmus és vagyoni cenzus eltörlését, az általános, egyenlő és közvetlen választói jogot, a titkos szavazást és a kisebbségek arányos képviselőinek törvényes biztosítását. A törvényhatósági bizottság számára teljes önkormányzatot a közmunkatanács megszüntetésével és a fölösleges főpolgármesteri állás eltörlésével. Követelik a mai élettelen iskolaszékek és kerületi választmányok hatáskörének kibővítését és a nők bevonását az iskolaügyi és szegényügyi igazgatásba; az összeférhetetlenség ügyének világos, törvényes rendezését; a fővárosi igazgatás új szervezetében, mint működésében a legszigorubb takarékoság igényeinek megfelelően rendeztessék be. Az ipar és kereskedelem a város létalapja; el akarnak távolítani minden akadályt, mely a kereskedelem és ipar fejlődését gátolja, különösen új ipartelepnek a főváros területén való letelepedését nehezíti. Követelik, hogy a főváros akcióipart a maga hatáskörében támogassa, továbbá a városi várm (kövezet-vám) fokozatos megszüntetését is. Helyes városi pénzügyi politika és a városi háztartás rendezése érdekében követelik: a) az állami telek- és házadónak a városi háztartás számára való átengedését; b) a betterment intézményének, vagyis azon elvnek érvényesítését, mely szerint a városi közmunkák költségeihez mindazon telektulajdonosok arányosan hozzájárulni tartoznak, kiknek telke a közmű által értékben emelkedett; c) a beépítetlen építési telek értékemelésének megadóztatását, d) az állami és városi husfogyasztási adók teljes megszüntetését, az itáladók (bor és sör) mérséklését; e) általános, a jövedelmi forrásra való tekintet nélkül minden jövedelemre kiterjedő és a jövedelem nagyságával fokozatosan emelkedő állami és községi jövedelmi adó behozatalát, a létminimum teljes adómentességével; f) városi örökösödési illeték behozatalát a kis hagyatékok mentesítésével és a fokozatos elvének megvalósításával. Végül, hogy a közterület igénybe vételével folytatott általános érdekű vállalkozásokat a város vegye saját üzemébe, hogy ezáltal egyfelől javítson pénzügyi helyzetén, másfelől üdvös szociálpolitikára adhasson utmutatást.

Az új párt elnökéül Márkus József volt főpolgármestert akarják megválasztani.

— **Személyi hír.** Kovács József polgármester és Magoss György tiszti főügyész f. hó 21-én Budapestre utazott a város egyes függő ügyeinek elintézésére.

— **A debreceni lovasbandérium.** Városunkból is megy lovasbandérium a nagy fejedelem temetésére. A bandérium tagjai a következők: Megyaszy Miklós, aki a város zászlóját vezeti, Csóka Sámuel, Kardos Gyula, Kardos Géza, Kertész János, ifju Kölcsey Sándor, Polgáry István, Jóna Kálmán, Geréby Pál és ifju Weszprémy Zoltán. A város törvényhatóságának küldöttei f. hó 27-én utaznak a fővárosba, míg a bandérium már 26-án indul.

— **A város lovai.** Debrecen város lovai ki voltak állítva a bukaresti kiállításon, hol diszoklevelet nyertek. A gyönyörű állatok f. hó 23-án érkeztek vissza. A kiállítás tartama alatt Markovics Gyula ménesmester is Bukarestben tartózkodott.

— **Amerikai monstrelakomák.** Amerikában, a szerelenségek nagy birodalmában európai méretekkel semmitsem lehet mérni. Az egyes népünnepélyek alkalmával rendezett lakomákon is rendesen olyan pazar fény és pompa uralkodik, hogy láttukra az európai ember szemé-szája eláll.

Az ételeket óriási szabad területen két-három méter hosszú és egy méter mély árkokban készítik el. Oriási nehézséget okoz, hogy a szükséges személyzetet elő tudják állítani ilyen ünnepélyek alkalmáival. Egy ízben olyan nagy volt a vendégek száma, hogy az egymás mellé rakott asz-

talok hossza 5700 métert tett ki. Kétszázhusz szakács és 80 kukta szorgoskodott az üstök körül és a hus feldarabolásánál. A felszolgáló személyzet annyira elégtelenné bizonyult, hogy az asztalok körül egy kis vasutat kellett építeni, amely körülhordozta az ételeket és így a vendégek önmaguk szolgálták ki magukat. Amikor a vonat az asztal tulsó oldalán üresen megállt, egy revolverlövés jelezte, hogy a vonatnak újabb élelmiszer-rakományért kell a konyhába mennie. Meglehetősen bizarr módon szolgálják fel a pénzfejedelmek diszlakomáit is. Egy alkalommal a dúsgazdag Astor palotájának óriási ebédlőterméből valóságos szaharai sivatagot varázsolt, piramisokkal és gulákkal, szifinszekkel, arabokkal és tevékkel, a terem közepét pedig egy patak szelte át, amelynek homokos medréről nyers arany csillámlott elő. Minden vendég annyi aranyat vihett magával, amennyit a vízből ki tudott halászni és így nem csoda, ha Astornak ez az egyetlen ebédje közel négy millió koronájába került.

— **A szinügyi bizottság ülése.** A szinügyi bizottság f. hó 23-án ülést tartott *Vecsey Imre* főjegyző elnöklésével. Az ülésen a szintársulat új tagjai felett mondott kritikát a bizottság. Igen örülünk, hogy a szinügyi bizottság tagjai meg vannak elégedve a színház vezetésével. Az apróbb hiányokat az igazgató pótolni ígérte. A bizottsági ülésen egyébiránt kevesen voltak jelen, de ezen már nem is csodálkozunk, mert nálunk szeretnék az emberek bizottsági tagságot elfogadni, de a vele járó köteleességekről igen gyakran megfélekednek.

— **Száz millió dollár.** Az amerikai Illinois államban érdekes fölfedezést tettek. Néhány hónap előtt ugyanis új adókiadó biztost küldtek Illinoisba, aki szabad óráiban azzal foglalatalkodott, hogy a régebbi évekből való könyveket és aktákat nézegette át. Rájött, hogy az állam eddigi adókiadó bizottsága 1873 óta állandóan tévesen és tulságosan alacsonyan becsülte föl a vasutársaságot, miáltal az Egyesült Államok kincstára egészben véve százmillió dollárral károsodott. A hivatalnok az akták alapján azonnal jelentést tett a dolgról följebbvalóinak. Minthogy a vasutársaság vonakodik ezt az összeget magasztantából kifizetni, a kormány pert indit ellene.

— **A közlegelők ügye.** Magyarországon a közlegelők elhanyagolt állapotban vannak. A legtöbb legelőről kivesztek a nemesebb fűvek és így hamar kiszűnnek s ily körülmények közt a kisebb gazdák állattenyésztésének fejlődése lehetetlen. A földmivelésügyi miniszter evégből most szervezett akciót indit a közlegelők feljavítása iránt. Mindenütt, ahol az érdekelt birtokosok legelőjüket megjavítani akarják, kiküldött szakközégek útján adja meg a szükséges utasítást. Ez a birtokosokra nézve költséggel nem jár.

— **A nyitramegyei főjegyző nyugdíjazása.** A megye közgyűlése hónapokkal ezelőtt nyugdíjazta *Kostál Miklós* főjegyzőt, mert a Fejérváry-kormány alatt a törvényhatóság közgyűlési határozatát nem vette tekintetbe. *Kostál* a nyugdíjazást a közigazgatási bíróságnál panasszal megtámadta azon az alapon, hogy nem szánították be nyugdíjilletményébe előzetes állami szolgálatát. A bíróság a panasznak helyt adott és *Kostált* 3131 koronával nyugdíjazta.

— **Polgármesterek gyűlése.** A rendezett tanácsú városok polgármesterei november hó 4. és 5. napjain országos értekezletet tartanak Budapesten. Az értekezleten egy külön városi törvény alkotásáról, a városok anyagi helyzetének javításáról, a szolgálati pragmatikáról, a tűzkár biztosításáról, a városi tisztviselők fizetésének rendezéséről s a városok országos egyesületének megalkotásáról fognak tanácskozni.

— **Új ipari vállalatok.** Felsőbánya városnak egy vállalat ajánlatot tett acetylén közvilágítási telep létesítésére 40 éves concesszió alapján, adómentesség és ingyen telek engedélyezése mellett. A város legközelebbi ülésén fogja tárgyalni az ajánlatot.

A nagyikindai elektromos középpont, valamint a zombolyai gőzmalom külön külön ajánlatot tettek Zombolya községnek a község elektromos világítására.

Békéscsaba község elektromos középponti telepét fogják kibővíteni.

Vajdahunyad város a Cserna folyó vizerejének kihasználásával mintegy 800,000 korona költséggel elektromos középponti telep létesítését tervezi.

Miskolc város 70,000 korona költséggel fonódát és női-ipariskolát tervez.

Milch Oszkár budapesti vállalkozó Dobrán fűrészmalmot és játékaruházat létesít. A gyártelephez iparvasut is készül.

Kigyós község november 11. lejárattal pályázatot hirdet ártézi kut furására.

Biedermann Rezső birtokos Kárász-pusztán ártézi kut abba hagyott furásának folytatására pályázatot hirdet. Czim: Mihályffy Sándor uradalmi intéző.

Cabaj község (Nyitra megye) október 20. lejárattal versenyt hirdet ártézi kut furására.

A debreceni dohánygyár részére beszerzendő 80 lóerős gőzgépre hirdet pályázatot a budapesti ferencvárosi dohánygyár. Határidő november 10.

Belgrád város Téraza, Varos és Dorstol városrészek csatornázására 856 000 frank költséggel pályázatot hirdet.

Magyar fémáru-értékesítő szövetkezet cég alatt a budapesti gőz-, gáz- és vízvezetési felszerelő cikkek előállítására gyárak kartelt alakítottak, melynek tagjai: Hirmann Ferenc, Révai Oszkár-féle r.-t., Pusch Henrik és társa, Neuhaus és társa, Szvoboda, Wolf Sándor, Kelemen és társa, Streit és Medveczky, Basch és társa, Sommer J. és Steiner és Hecht cégek.

A Budapest-szt-lőrinci téglagyár r.-t. kibérelte a Cséry-féle téglagyárt, amely 8 millió téglá előállítására van berendezve.

A budapesti szivattyú és gépgyár r.-t. e hónap 18-án rendkívüli közgyűlést tartott az igazgatóság kiegészítése tárgyában. A gyár kisebb méretű duplex-szivattyúk gyártásának tervével is foglalkozik, mely cikkből a behozatal külföldről évente csak százezer koronára rug.

Cornides-féle konzervgyár részvénytársaság (Igló) cég alatt Iglón részvénytársaság van alakulóban 150,000 kor. alaptőkével (750 darab 200 koronás részvény).

Trencsényi agyagáru-gyár részvénytársaság cég alatt Trencsényben 100,000 korona tőkével új vállalat van alakulóban téglá és cserép előállítására.

Torontál-vásárhelyi első téglagyár r.-t. cég alatt Hrusztek Nándor takarékpénztári főkönyvelő kezdeményezésére Torontál-vásárhelyen iparvállalat van alakulóban.

Ceres szalmahüvely és egyéb szalmaárugyár r.-t. (Zágráb) cég alatt Zágrábban új iparvállalat alakult 100,000 K alaptőkével.

A romániai cukor-társaság Société des Sucreries de Bulgarie céggel Bulgáriában cukorgyártást állit föl, melynek alaptőkéje 5 millió frank értékű részvény és 1 millió frank értékű elsőbbségi kötvény lesz.

— **A jövő világítása.** Thompson angol fizikus a brit tudós egyesületben nemrég felolvasást tartott, amelyben kimutatta, hogy a mai világítási mód mind mérhetetlenül pazarló. Thompson ismertette az ember eddig föltalált minden világító eszközét és adatai után már nagyon is hihető az állítása, hogy korunk egyik legfontosabb tudományos problémája: a melegtermelés nélküli világítás. Ő ugyanis kimutatta, hogy bármily fajta világításunknál közel kilencvenkilenc százaléka a fölhasznált energiának — néha még több is — meleggé változik és csak a fennmaradó igen kis töredék alakul át fény-energiává. A jövő világítása a meleg nélküli fény volna, amire ma is van példa a rádium fénye. Csakhogy ez kissé drága világítást ad. Egy sztearin-gyertya fényének megfelelő kétezer koronába kerülne. Azonkívül fiziológiai hatása is kizárja a rádiumot, amely jókora távolságból is veszedelmes az emberre.

Igy tehát még legalább is hosszú ideig, ha világitani akarunk, a leggyakrabban is kellemetlen és majdnem mindig improduktív meleget kell termelnünk a rendelkezésünkre álló energia tulnyomó részéből.

— **Az egyenes adók reformja.** A Magyar Gyár-
iparosok Országos Szövetségének az egyenes adók reformja tárgyában indított akciója az összes iparosok körében nagy érdeklődést keltett. A Szövetségnek összefoglaló munkálata, amelyben ipari fejlődésünknek az adó berendezésében rejlő akadályait tárta föl, mind a fővárosi, mind a vidéki gyárosok nézeteivel megegyez. Miután a kormány már az ősszel elhatározó lépest akart tenni az adó-reform ügyében, a Szövetség igazgatósága elhatározta, hogy emlékiratban pontonként összefoglalja a magyar iparosságnak minden egyes adónemre vonatkozó kívánságait, különösen pedig fölállítja követelményeit abban a tekintetben, hogy a tervezet új jövedelmi adóbehozatal esetén miként alakuljon a III. oszt. kereseti adó és a nyilvános számadásra kötelezett egyesületek adója. A pontozatok tekintetében a Szövetség tagjaitól már több indítvány érkezett be és mielőbb a kormány elé lépne, a Szövetség a nagyválasztmány elé terjeszti a tervezetet.

— **Elvi jelentőségű határozatok.** Telekkönyvi tör-
lési keresetet csak az indíthat, akinek korábbi telekkönyvi joga a törlés következtében újra föléled; ebből kifolyólag nem indíthat ilyen keresetet az ingatlan vevője, akinek tulajdonjoga telekkönyvileg be sem kebelezetett.

Halásznai kihágásáért 16 éven aluli egyén csak akkor vonható felelősségre, ha a külön vizsgálat során megállapították, hogy cselekménye bűnösségének fölismerésére eléggé értelmes.

Valakinek raktárán vagy pincéjében elhelyezett forgalomban nem lévő hordó hitelesítő kötelezettség alá nem esik. Ennélfogva az ilyen hordó el sem kobozható.

— **Amerikai miliomosok alapítványai.** Egy fran-
cia lapban érdekes kimutatást olvastunk azokról az óriási összegekre rugó alapítványokról, amelyekkel az amerikai miliomosok a hazájukbeli egyetemek vagyont gyarapítják. Eszerint John D. Rockefeller chicagói egyetemnek 76 millió koronát, Stephen Gérard a Gérard-kollégiumnak 35 milliót, Charles Pratt a Pratt intézetnek 18 milliót, John Hopkins a John Hopkins-egyetemnek 15 milliót, a J. Drexel a Drexel-intézetnek 15 milliót, ifj. Leland Stanford a Leland Stanford egyetemnek 12½ milliót, Ezra Cornell a Cornell-egyetemnek 7½ milliót, Vanderbillek a Vanderbilt-egyetemnek 5½ milliót és Seth Lom a kolumbiai egyetemnek 5½ millió koronát adományoztak.

— **Cséplés és a vasárnapi munkaszünet.** A szegedi kereskedelmi és iparkamara egy konkrét esetből kifolyólag kérdést tett a kereskedelemügyi miniszterhez, vajjon az iparszerűen üzött cséplés korlátozható-e vasárnapi munkaszünet törvény által? A miniszter a következő választ adta: „Értesitem a t. kamarát, hogy az iparszerűen üzött cséplésre a vasárnapi és Szent-István királyi napi munkaszünetelés tárgyában fönnálló törvényes rendelkezések természetesen szintén kiterjednek. Az olyan egyének által végzett cséplés ugyanis, akik kizárólag mások terményeit pénzért vagy természetben adandó részért csépelik, — bár ez a munka a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatban áll — nyereségre alapított vállalkozásnak, illetve rendszeres az ipartörvény rendelkezései alá tartozó ipari foglalkozásnak tekintendő, miért is az ilyen egyénekkal, valamint alkalmazottaikkal szemben az 1884. XVII. t. c. határozmányai irányadók. Ha ellenben valaki saját mezei gazdasági termékeinek kicséplésén kívül, akár pénzért, akár természetben kiszolgáltatandó részért idegenek termékeinek kicséplésével foglalkozik, akkor az idegenek termékeinek kicséplésére irányuló foglalkozása csak

az esetben tekinthető az ipartörvény rendelkezései alá tartozó ipari foglalkozásnak, ha tulnyomólag, tehát keresetszerűleg, illetőleg iparszerűen végzi az idegenek termékeinek kicséplését; minélfogva az ily egyének által végzett cséplési munkálatokra nézve, amennyiben azok idegenek termékeinek kicséplésére vonatkoznak, a vasárnapi és Szent-Istvánnapi munkaszünetelésre vonatkozólag fönnálló törvényes rendelkezések csak a jelzett esetben terjednek ki“.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára meszsze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vízgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérő elismert szak-tudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vízgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélénkíti és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredmény-nyel alkalmazható tehát a vízgyógyimód és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és czukorvizeleznél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinél, a mint: fejfájás, szédülés, fejfájás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitérő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben

13.603.
1906. sz.

Árverési hirdetmény.

Debrecen sz. kir. város tulajdonát képező s a debreceni 3916. sz. tjkvben a 6581. hrsz. alatt felvett telekkönyvileg 3 hold, a kataszter szerint azonban 2 hold 1405 négyszögöl területű (József kir. herceg-u. 67. sz. Weidner féle ház utáni) ondódi föld a törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek a m. kir. belügyminiszter ur által 81,818/1906/II. b. sz. alatt jóváhagyott 108/7828—1906. számú határozata folytán nyilvános árverésen eladatik.

Az árverés megtartása határidejűl a f. 1906. év november hó 20. napján d. e. 9 órája, helyiségül pedig a városház nagyterme tűzetik ki.

Kikiáltási ár 2000, azaz kettőezer korona, melyen alól a fenti ingatlan eladatni nem fog.

Az árverelni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át, vagyis 200 koronát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött bizottság kezéhez letenni bánatpénzül, vagy a bánatpénznek a házi pénztárnál előlegesen történt letétbe helyezéséről kiállított letéti jegyet átszolgáltatni.

Árverelni szándékozók a részletes árverési feltételeket — a városi számvevői hivatalnál — a hivatalos órák alatt megtekinthetik.

Debrecen, 1906 október hó 18.

A városi tanács.